

БАКО, ПОМОЗИ!

Кад се на часу српског језика почну анализирати падежи, сви се некако најезе и смркну. Ученици зато што им је то најтежа и најмрскија ствар на свету, а професори зато што добијају одговоре да те бог сачува. Све криво и нетачно!

Ипак, има један ђак коме то није проблем. То је неки Мићко из Прокупља. Он као од шале решава све задатке. Тачно зна који је који падеж и ниједном не погрешити. Питају га, на пример, који је падеж именица СТО у реченици: *Насред собе поставили су сто за ручавање.*

А он као из топа:

– Акузатив!

– А у реченици: *Насред собе налазио се сто за ручавање?* У ком падежу је именица СТО?

– У номинативу.

– Тачно! Без грешке!

Салетели Мићка другови да им објасни како он то тако успешно препознаје падеже, а он ће на то:

– Захваљујући баки.

– Како то „захваљујући баки“? Да ти она случајно не шапће или дошаптава одговоре преко мобитела, или некако другачије?

– Ама, не! Ја само кажем или помислим у себи: „Бако, помози!“

– И она ти помогне да препознаш падеже?

– Наравно. Зато и знам. Уверили сте се и сами. Имам петицу из српског језика.

– И све то захваљујући баки?

– Управо тако. Да ми није баке, ја бих лупао као и ви.

– Да ти нас не завитлаваш?! Де, баке ти, реци нам у чему је штос.

– Нема ту никаквог штоса. Треба само знати да именица бака, као и друге именице сличне њој, има посебне и различите наставке за сваки падеж. Ево, погледајте:

1. Ко (или што)?	БАК – А
2. Кога (или чега)?	БАК – Е
3. Коме (или чему)?	БАК – И
4. Кога (или шта)?	БАК – У
5. Дозивање:	БАК – О
6. (С) ким / (или чим)?	(С) БАК – ОМ
7. (О) коме или (чему)?	(О) БАК – И

Као што видите у номинативу је -А, у генитиву -Е (и то увек дуго Е), у дативу -И, у акузативу -У, у вокативу -О, у инструменталу -ОМ и у локативу -И.

– Па шта онда? Какве то везе има с именицом СТО у оним реченицама где си рекао да је на једном месту та реч у акузативу, а на другом у номинативу? А облик је исти!?

– У томе и јесте ствар. Ја уместо те именице, која има један облик у оба падежа ставим именицу типа *бака*, која у номинативу има наставак -А, а у акузативу -У, и онда ми се само каже о коме је падежу реч.

– Ставиш, дакле, овако: *Насред собе ставили су баку за ручавање.* Или: *Насред собе налазила се бака за ручавање.*

– Не баш тако. Рекао сам да то може бити и нека друга именица типа *бака*. У наведеним реченицама најбоље би одговарала ТРПЕЗА. Могло би се, дакле, уместо *сто (за ручавање)* ставити *трпеза* и одмах би се видело о којим је падежима реч. Имали бисмо овако: *Насред собе ставили су трпезу.*

Ту је наставак за акузатив -у. Али: *Насред собе стајала је трпеза.* То је већ нешто друго. Ту је савршено јасно да се ради о номинативу, који има карактеристичан наставак -а. Тако решавам и друге случајеве, посебно оне у множини, кад један те исти облик може имати службу три различита падежа. Таква је, рецимо, именица *кровови*:

*Усмерили су поглед према оним **крововима**.* – *Управо на тим **крововима** вијориле су се заставе.* – *Под **крововима** наших кућа гнезде се ласте.*

Ту убацим именицу *стреха* (увек, наравно, у једнини) и све ми се само каже. Ево, закључите о којим падежима је овде реч:

*Усмерили су поглед према оној **стрехи**.* – *Управо на тој **стрехи** вијориле су се заставе.* – *Под **стрехом** наше куће гнезде се ласте.*

У првој је реченици датив, у другој локатив, а у трећој инструментал.

– Чекај мало! Сад опет нешто није јасно. Како ти знаш да је у првој реченици датив, а у другој локатив, када је облик исти: *стрехи* (с наставком -и)? Ту ти ни бака не може помоћи!

– Е, ту ми помажу предлози?

– Који црни предлози?!

– Они стоје уз датив и локатив. Пошто то нису исти предлози, осим једног, и то предлога ПРЕМА, лако је разлучити те падеже. Датив је најчешће без предлога, а ако их има, онда је то углавном К или КА и ређе ПРЕМА, као што је у нашој првој реченици, док локатив никако не може стајати без предлога, и то: О, У, НА, ПО, ПРИ и ПРЕМА.

– Опет нам нешто није јасно! Како знаш да је оно *према стрехи* датив, а не локатив, када ту стоји предлог *према*?

– Знамо по томе што га могу заменити предлогом ка, а он стоји само уз облик датива. Могу рећи: *усмерили смо поглед према оној стрехи*, али и: *усмерили смо поглед ка оној стрехи*. Знамо и по томе што се тиме казује правац или смер, а не место. Али то је већ за вас виша математика!

– Добро, де, не дувај се! – прекорише га другови.

– Добро си се досетио како да препознаш који је који падеж. Али реци нам, мајке ти, што увек кажеш „Бако, помози!“, кад ти ту може помоћи и деда, и мајка, и сестра, и било која друга слична именица (трпеза, стреха, клупа итд.)?

– То је зато – закључи Мићко – што ја нисам сам измислио све те начине препознавања падежа. Објаснила ми је то моја бака, која је иначе била професор српског језика, па је тако учила своје ђаке, док их не оспособи да препознају падеже и по значењу, а не само по облику. А ја сам, захваљујући њој, научио и једно и друго.

Нема шта, Мићкова бака је права супер-бака (у номинативу)! Свака част и њој и њему (у дативу)!